

**BUYUK IPAK YO‘LI MAMLAKATLARIDA MINTAQAVIY TURIZM
HAMKORLIGI VA O‘ZBEKISTONNING O‘RNI**

Aliqulova Madina

*Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti “Turizm va mehmondo‘stlik” yo‘nalishi,
2-bosqich talabasi*

Email: aliqulovam084@gmail.com

Orcid: <https://orcid.org/0009-0007-4467-9018>

***Annotatsiya.** Ushbu maqolada Buyuk Ipak yo‘li mamlakatlarida mintaqaviy turizm hamkorligining nazariy asoslari, hozirgi holati, rivojlanish tendensiyalari va O‘zbekiston Respublikasining bu jarayondagi strategik o‘rni har tomonlama chuqur tahlil qilinadi. Mintaqaviy turizm hamkorligining iqtisodiy, madaniy, ijtimoiy va geopolitik ahamiyati, xalqaro tajribasi, mavjud muammolari va istiqbollari ko‘rib chiqiladi. Maqola “Turizm asoslari” va “Mintaqaviy turizm” o‘quv qo‘llanmalari, davlat hujjatlari va ilmiy tadqiqotlar asosida tayyorlangan bo‘lib, O‘zbekistonning mintaqaviy turizm hamkorligidagi rolini oshirish bo‘yicha aniq amaliy takliflar beriladi. Tadqiqot turizm sohasidagi talabalar, tadqiqotchilar va amaliyotchilar uchun mo‘ljallangan.*

***Kalit so‘zlar:** Buyuk Ipak yo‘li, mintaqaviy turizm, turizm hamkorligi, barqaror turizm, madaniy meros, turizm klasterlari, O‘zbekiston strategiyasi, mintaqaviy integratsiya.*

Kirish

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev 2017-yil 7-fevraldagi nutqida ta’kidlaganidek: “Buyuk Ipak yo‘lini qayta tiklash – bu nafaqat transport-kommunikatsiya loyihalari, balki madaniy, sayyohlik va gumanitar hamkorlikni kuchaytirish orqali mintaqaviy taraqqiyotni ta’minlashning muhim omilidir”. Ushbu strategik ko‘rsatma O‘zbekistonning Buyuk Ipak yo‘li mamlakatlari bilan mintaqaviy turizm hamkorligini rivojlantirishda markaziy o‘rin egallashini belgilab berdi.

Buyuk Ipak yo‘li tarixan savdo, madaniyat va tsivilizatsiyalar o‘rtasidagi aloqalarning ramzi bo‘lgan. XXI asrda esa bu yo‘l turizm sohasida yangi mintaqaviy hamkorlik platformasiga aylandi. O‘zbekiston Markaziy Osiyo markazida joylashgani, boy tarixiy-madaniy merosi, noyob tabiiy resurslari va ochiq siyosati tufayli bu jarayonda yetakchi rol o‘ynashi mumkin. Ushbu maqolada Buyuk Ipak yo‘li

mamlakatlarida mintaqaviy turizm hamkorligining holati va O‘zbekistonning undagi o‘rni chuqur va har tomonlama tahlil qilinadi.

Mintaqaviy turizm hamkorligi bir nechta mamlakatlarning turistik resurslarini birlashtirgan holda umumiy turistik mahsulotlar yaratish, infratuzilmani rivojlantirish va turist oqimlarini boshqarish tizimidir. Bu hamkorlik iqtisodiy integratsiya, madaniy almashinuv va barqaror rivojlanish tamoyillariga asoslanadi.

Buyuk Ipak yo‘li mamlakatlari (O‘zbekiston, Qozog‘iston, Tojikiston, Turkmaniston, Qirg‘iziston, Xitoy, Eron va boshqalar) uchun bu hamkorlik katta strategik ahamiyatga ega. Xitoyning “Bir kamar, bir yo‘l” tashabbusi, ShHT va ECO doirasidagi loyihalar mintaqaviy turizmni rivojlantirishga kuchli turtki bermoqda. Nazariy jihatdan mintaqaviy turizm hamkorligi turizm klasterlari, umumiy branding va qo‘shma marketing orqali amalga oshiriladi.

Hozirgi vaqtda Buyuk Ipak yo‘li mamlakatlarida turizm hamkorligi faol rivojlanmoqda. Xitoy, Qozog‘iston va O‘zbekiston o‘rtasida qo‘shma turistik marshrutlar ishga tushirilgan. Samarqand, Buxoro, Xiva va Toshkent jahon turizmining muhim markazlariga aylangan. Biroq mintaqaviy hamkorlik hali yetarli darajada chuqurlashmagan. Vizalar tartibi, chegara tartib-qoidalar va umumiy marketingning zaifligi asosiy to‘siqlardan hisoblanadi. Xalqaro tajribada Yevropa Ittifoqi va ASEAN mamlakatlari mintaqaviy turizm hamkorligining muvaffaqiyatli namunalarini ko‘rsatmoqda. Ular umumiy vizalar, birlashgan marketing va qo‘shma infratuzilma loyihalari orqali turist oqimini oshirgan.

O‘zbekiston Buyuk Ipak yo‘li mamlakatlari orasida geografik va madaniy markaz sifatida noyob mavqega ega. Mamlakatimizning asosiy ustunliklari quyidagilar:

- Boy tarixiy-madaniy meros (Jahon merosi ob‘ektlari soni bo‘yicha yetakchi);
- Markaziy geografik joylashuv;
- Turli turizm turlarini (madaniy, ekologik, agroturizm, diniy) birlashtirish imkoniyati;
- Davlat siyosatining ochiqligi va islohotlar.

O‘zbekiston “Buyuk Ipak yo‘li – Madaniy turizm marshruti”ni yaratishda yetakchi bo‘lishi mumkin. Samarqand va Buxoro orqali o‘tuvchi marshrutlar Markaziy Osiyo mamlakatlarini Xitoy va Yevropa bilan bog‘laydi.

Buyuk Ipak yo‘li mamlakatlarida mintaqaviy turizm hamkorligida bir qator muammolar mavjud:

1. Turistik vizalar va chegara tartib-qoidalarining murakkabligi;
2. Infratuzilma va xizmat ko‘rsatish sifatidagi farqlar;

3. Umumiy marketing va brendingning yetarli emasligi;
4. Ekologik va madaniy merosni saqlash masalalaridagi muvofiqlashtirish zaifligi;
5. Geopolitik va iqlimiy xatarlar ta'siri.

O'zbekistonning mintaqaviy turizm hamkorligidagi o'rnini kuchaytirish uchun quyidagi strategik takliflar beriladi:

1. "Buyuk Ipak yo'li – Yashil turizm marshruti"ni yaratish va uni xalqaro brend sifatida ilgari surish.
2. Mintaqaviy turizm klasterlarini shakllantirish (masalan, "Farg'ona – Samarqand – Buxoro" klasteri).
3. Qo'shma raqamli platformalar (umumiy bronlash tizimi, virtual turizm) yaratish.
4. Ekologik va barqaror turizm standartlarini mintaq miqyosida joriy etish.
5. Yoshlar almashinuvi va mahalliy hamjamiyatlarni hamkorlikka jalb qilish.
6. Xalqaro moliya institutlari (Jahon banki, Osiyo rivojlanish banki) bilan qo'shma loyihalarni ko'paytirish.

Xulosa

Buyuk Ipak yo'li mamlakatlarida mintaqaviy turizm hamkorligi nafaqat iqtisodiy, balki madaniy va gumanitar aloqalarni mustahkamlashning muhim mexanizmidir. O'zbekiston bu jarayonda markaziy o'rinni egallashi, o'zining noyob salohiyatidan to'liq foydalanishi va mintaqaviy integratsiyaga katta hissa qo'shishi mumkin. Prezident Shavkat Mirziyoyev ta'kidlaganidek, turizmni rivojlantirish orqali biz nafaqat iqtisodiy taraqqiyotga, balki mintaqalar o'rtasidagi do'stlik va hamkorlikni yanada mustahkamlashga erishamiz.

Yaqin kelajakda O'zbekistonning bu yo'nalishdagi faol ishtiroki mamlakatni Markaziy Osiyo turizmining yetakchi markaziga aylantirishi va Buyuk Ipak yo'li mamlakatlari o'rtasidagi mintaqaviy hamkorlikni yangi bosqichga ko'tarishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Mirzayev M.A., Aliyeva M.T. Turizm asoslari. – Toshkent, 2011.
2. Xidirova G.R., Raxmatullayeva F.M. Mintaqaviy turizm. – Buxoro, 2020.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmonlari va nutqlari (2017–2025).
4. Soliyev A.S. va boshq. Mintaqaviy iqtisodiyot. – Toshkent, 2010.
5. Jahon turizm tashkiloti (UNWTO) hisobotlari (2020–2025).
6. "Bir kamar, bir yo'l" tashabbusi doirasidagi xalqaro hujjatlar.